

Ex libris

Nagy-Laczkó Balázs

Mi baja Medárdnak a kólóval, és mit keres az özönvíz Eleken?

A homo *ludens*, magyarul az ember *játékos*. Az emberiség egyik kedvenc játéka az asszociációs, az egyes minták, elemek összekapcsolása, amikor a hasonló a hasonlóknak örül, de azért a fazékban mégiscsak fő a változatosság...

Hajdan az eleki németeknek is sikerült összerosni Medárdot Noéval, a bibliai özönvizet az alföldünkre és viharos sarkunkra néhanapján oly' jellemző nyári esőkkel. Néhanapján? A békésnek mondott megyénket a nagybetűs Budapesttel összekötő, legfrissebb idegpálya, az M44-es út építéseit megelőző régészeti feltárások során éppen ebben az időszakban, május-június táján a már kiásott kutatóárkainkat és -szelvényeink sokkal inkább hajztak a régi lápos mocsárvilágra, mintsem holmi szárazföldi ásatásokra, talán pont mi, a hivatásos történelembúvárok kedvéért, részben élénk idézve valamit, ami talán olyan sosem volt, amilyenek mi a fejünkben látjuk, részben, hogy valóban legyen

vége némi köze a bújárásnak ahhoz a bizonyos tevékenységnek, amit hivatásunknak választottunk.

*Árpád-kori településrészlet feltárása
„vízözönt” követően Kamut térségében*

A mai Kamut térségében, az egykori Kondor folyó völgyében dr. Bácsmegi Gábor, Nagy Dániel Sándor és jómagam vezetésével feltárt legkülönbözőbb korú házakban, gödrökben és árkokban együtt cseperedtek az ebihalak a békalencsével. Az unkasereg bőszén kakukkolt az újabb záporok és zivatarok jöttét hirdelve, majd hirtelen elcsendesedett, ha érkezett a gulipán, gólyatöcs vagy más egyéb iszapban túrkálós éhenkórász madár. A régész dokumentációs kötelességének elengedhetetlen részeként, a feltárás helyén születő és a múzeum emlék- (helyesebben: adat-) tárába került *életképek* sorában a közönséges, és egy főút építése kapcsán korántsem tájidegen, falánk markológépek és robogó dömperek társaságában, az útalapokon már kevésbé őshonos gázlómadarak, kételtűek és vízínövények is helyet kaptak a sárba süppedő lapátos emberek, technikusok és régészek között, akik együtt izzadtak, barnultak, szeplősödtek és égtek, igyekezve, hogy megmentsenek valamit a felszín népeinek, mielőtt végleg elnyeli a por és sártenger kincseit a gőzölgő aszfalt semmit meg nem értő sötét és magabiztos hullámtömege.

De ha letérünk délre erről a friss aszfaltívről és a hozzá kapcsolódó pocsolyás emlékek útjáról a régi, megszokottabb és e megszokástól minden úthibájukkal együtt is szelídebbnek tetsző ösvényeinkre, akkor egyszer csak megint ott találjuk magunkat Eleken, mint e szöveg sorainak kezdetén, ahol egy évszázada még azt mondták az öreg svábok az ifjabb németajkú nemzedéknek, hogy annak idején az Özönvíz is éppen ezekben a napokban, Medárd napján vette kezdetét, és éppen úgy negyven napig tartott, ahogy azt most Medárd is megígérte.

Persze olyan is van, hogy nem esik, de kéne az eső. Szintén alföldi tájaink örökkön, de mind többet fenyegető réme az a bizonyos római kiskutya, akit a latin ajak canicula névre keresztelt, és akiből negyven nap alatt, dühösen csaholó

aszály cseperedhet. Meleg a nap, perzsel a nyár, és az algyői asszony fürdeti a kakast, hogy zápor kerekedjen, hiszen a kakas megszokott áldozati bárány és igen szerencsés, ha kivételesen nem kopasztóan forró, hanem egyenesen kellemesen hűsítő a fürdővíze.

De miért is hozza az esőt Medárd? Az egyik magyarázat szerint a szentéletű püspök a pogány örömeiket idéző, táncoló, mulatozó ifjúságot kergette szét negyven napos esővel. E történetben megint csak, mintha Noé képe feslene fel, aki ugyan Medárddal szemben nem kérte, csak kapta az esőt, de az a valamicskét nagyobb víz is éppen úgy elmosta a bűnösöket, mint a medárdi a táncot.

Víz alá került, feltárt Árpád-kori ház, benne kemencével

Könnyen szerepet játszhat a táncolókat elmosó jóisteni büntetésben azonban valami más is, túl a bibliai párhuzamokon. Medárd napjához igen közel esik két másik szent napja is, páduai Szent Antalé (június 13.) és Szent Vitusé vagy más néven Vidé (június 15.). Utóbbi igen fontos szerepet tölt be a délszlávság életében, melyről Ivo Andrić *Híd a Drinán* című regényében így emlékezik meg:

„Vid napján, a szerb társaságok, mint minden évben, kirándulást rendeztek... a diófák sűrű lombja alatt sátrakat ütöttek, melyekben bort mértek, előttük pedig lassú tűzön bárányokat forgattak... friss lombsátor alatt már harsogott a zeneszó. A letaposott tisztáson már délelőtt óta kólót jártak.”

E bizonyos nyári kóló a pogány, illír, trák, makedón és görög balkáni világ öröksége, ahogy az antik világ szelleme él és élt tovább keresztény köntösben annyi más nyárközépi szokásban is, melyekről **Szent Antal tüze kapcsán egy évvel ezelőtt részletesebben is megemlékeztünk**. Ahogyan Szent Antal tisztelete a lakosokkal együtt kirajzott Szegedről és otthonra lelt a Dél-Alföld megannyi katolikus szegletében, úgy vált térségünk történelem és identitásformáló részévé a Balkán közelsége és az ide érkező, új otthonra lelő balkáni népek, ahogy az egészen más irányból megjött németek is Eleken.

Ezek után már nem is kérdéses, hogy a nyár közepi bűnös pogány tüzeket és a körülöttük járt pogány tüzeket mi más is olthatná ki jobban, mint a víz, az eső, amit az Úr embereként Medárd hoz ezúttal el?

Főoldal

2022. június 09.